

Sytuacja osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na rynku pracy w woj. podlaskim w 2017 roku

Jedną z przyczyn bezrobocia jest brak kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy w zawodzie. Z jednej strony sytuacja taka dotyczy osób, które mają doświadczenie zawodowe, ale nie mają odpowiedniego dokumentu potwierdzającego posiadanie umiejętności i kwalifikacji, a z drugiej posiadane kwalifikacje formalne mogły ulec dezaktualizacji na skutek dłuższej przerwy w zatrudnieniu (np. uprawnienia do wykonywania zawodu pielęgniarki) lub zostały utracone (np. prawo jazdy), a wykonywanie zawodu bez aktualnych i ważnych uprawnień jest niemożliwe.

Ustawa z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹ definiuje *osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych jako „osoby nieposiadające kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu”*.

W ewidencji powiatowych urzędów pracy woj. podlaskiego przebywało w końcu 2017 r. 39997 osób bezrobotnych i na przestrzeni roku poziom bezrobocia zmniejszył się o 8364 osoby, tj. o 17,3%. Wartość stopy bezrobocia spadła o 1,9 punktu proc. i osiągnęła wartość poniżej 10%, nadal jednak znacznie przewyższa średnie wartości krajowe (w Podlaskiem 8,5% w końcu grudnia 2017 r. wobec 6,6% w skali Polski).

Wraz ze spadkiem ogólnego poziomu bezrobocia zmniejszyła się liczebność prawie wszystkich kategorii bezrobotnych, przy czym największe procentowo spadki dotyczyły osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (-32,7%), osób zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (-25,4%) i bezrobotnych do 30 roku życia (-21,3%). W przypadku pozostałych kategorii odnotowano mniejszy spadek bądź wzrost liczebności (cudzoziemcy; wzrost o 17,7%). Jednocześnie jednak struktura bezrobocia w woj. podlaskim nie zmieniła się zasadniczo; nadal najliczniejszą grupą są osoby bezrobotne długotrwale, tj. pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, a ich udział wynosi 59,5% (o 1,1 punktu proc. mniej niż przed rokiem). Wyraźnie zaznaczył się natomiast wzrost udziału w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych osób posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia (o 2,6 punktu proc.) oraz kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (o 2,0 punktu proc.).

W końcu 2017 roku w rejestrach urzędów pracy całego województwa pozostawało 13117 **bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych** i na przestrzeni roku liczba ta zmniejszyła się o 2498 osób, tj. o 16,0%, a więc dynamika spadku w tej grupie była niższa niż wśród ogółu bezrobotnych (-17,3%). W woj. podlaskim osoby bez kwalifikacji zawodowych stanowią 1/3 ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. W końcu grudnia 2017 r. ta grupa bezrobotnych stanowiła 32,8% (13117), a więc powyżej średniej krajowej wynoszącej 30,8%. Na przestrzeni roku odsetek ten zwiększył się w naszym regionie o 0,5 punktu proc.

¹ art.2 ust.1 pkt.6) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 691 z późn. zm.),

Tabela 1. Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowani w Powiatowych Urzędach Pracy woj. podlaskiego w latach 2016-2017 (stan w końcu roku)

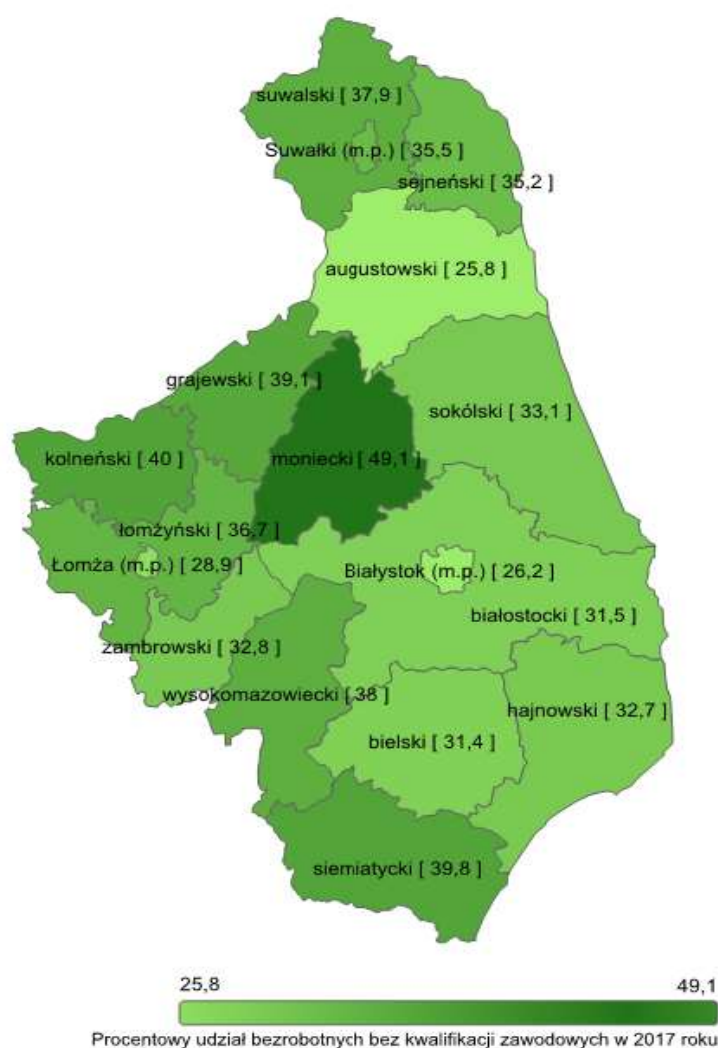
Powiatowy Urząd Pracy	2016		2017		wzrost/ spadek		Zmiany % udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych (w pkt. proc.)
	Liczba osób bez kwalifikacji zawodowych	% do ogółu bezrobotnych	Liczba osób bez kwalifikacji zawodowych	% do ogółu bezrobotnych	w liczbach	w %	
Augustów	681	26,8	552	25,8	-129	-18,9	-1,0
Białystok	4788	27,7	3907	28,1	-881	-18,4	0,4
Bielsk Podl.	516	31,0	470	31,4	-46	-8,9	0,4
Grajewo	1216	39,5	1000	39,1	-216	-17,8	-0,4
Hajnówka	537	32,4	425	32,7	-112	-20,9	0,3
Kolno	1113	41,4	990	40,0	-123	-11,1	-1,4
Łomża	1339	27,2	1280	32,2	-59	-4,4	5,0
Mońki	692	48,9	532	49,1	-160	-23,1	0,2
Sejny	525	38,2	405	35,2	-120	-22,9	-3,0
Siemiatycze	653	42,0	547	39,8	-106	-16,2	-2,2
Sokółka	1123	31,6	1009	33,1	-114	-10,2	1,5
Suwałki	1063	36,4	826	36,2	-237	-22,3	-0,2
Wysokie Maz.	679	36,8	611	38,0	-68	-10,0	1,2
Zambrów	690	37,1	563	34,9	-127	-18,4	-2,2
Woj. podlaskie	15615	32,3	13117	32,8	-2498	-16,0	0,5

Dane: opracowanie WUP w Białymstoku na podstawie sprawozdań MRPiPS-01 o rynku pracy

W 2017 roku na terenie działania wszystkich urzędów pracy wystąpił spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, przy czym największy procentowo spadek odnotowano w PUP w Mońkach (-23,1%), Sejnach (-22,9%) oraz Suwałkach (-22,3%). Mimo to w połowie powiatowych urzędów pracy wzrósł proc. udział tej grupy wśród ogółu bezrobotnych i były to wzrosty od 0,2 punktu proc. w PUP w Mońkach do 5,0 punktów proc. w PUP w Łomży.

Problem braku kwalifikacji zawodowych przez osoby bezrobotne praktycznie w równym stopniu dotyczy kobiet, jak i mężczyzn. Spośród osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych kobiety stanowiły 49,5%, a mężczyźni 50,5%. Podobnie w grupie bezrobotnych nie posiadających zawodu (6776 osób zarejestrowanych w końcu 2017 r.) kobiety stanowiły 50,1%, a mężczyźni 49,9%.

Rys. 1. Procentowy udział bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w powiatach woj. podlaskiego w 2017r. (stan w końcu roku)

Dane: opracowanie WUP w Białymstoku na podstawie sprawozdań MRPiPS-01 o rynku pracy

Odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych jest zróżnicowany przestrzennie. Procentowe udziały tej grupy bezrobotnych osiągające wartości znacznie powyżej średniej dla województwa (32,8%) odnotowuje się w 11 powiatach, przy czym najwyższe w: monieckim (49,1%), kolneńskim (40,0%), siemiatyckim (39,8%) i grajewskim (39,1%) (por. Rys. 1). Oznacza to, że 4 do 5 osób na 10 zarejestrowanych w wymienionych wyżej powiatach nie posiadają żadnych kwalifikacji potwierdzonych dokumentem.

W ciągu 2017 roku do urzędów pracy zgłosiło się 18527 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, natomiast z powodu podjęcia pracy wyrejestrowanych zostało 8434 bezrobotnych z tej grupy. Wskaźnik płynności rynku pracy wyniósł więc 45,5%, a więc był znacznie niższy niż przeciętnie (dla ogółu zarejestrowanych bezrobotnych wskaźnik ten wyniósł 58,2%), co świadczy o tym, że brak kwalifikacji zawodowych znacznie ogranicza możliwość podjęcia satysfakcjonującego zatrudnienia, a dostępne są miejsca pracy głównie na niskopłatnych stanowiskach robotników niewykwalifikowanych.

Tabela 2. Płynność bezrobocia osób bez kwalifikacji zawodowych wg Powiatowych Urzędów Pracy woj. podlaskiego w 2017 roku

PUP-y	Napływy do bezrobocia osób bez kwalifikacji zawodowych	Podjęcia pracy przez osoby bez kwalifikacji zawodowych	Wskaźnik płynności rynku pracy w%
Augustowie	796	361	45,4
Białymstoku	5716	2504	43,8
Bielsku Podlaskim	688	313	45,5
Grajewie	1232	646	52,4
Hajnówce	655	252	38,5
Kolnie	926	494	53,3
Łomży	1546	581	37,6
Mońkach	789	366	46,4
Sejnach	739	388	52,5
Siemiatyczach	699	347	49,6
Sokółce	1303	655	50,3
Suwałkach	1790	756	42,2
Wysokiem Maz.	673	361	53,6
Zambrowie	975	410	42,1
Razem	18527	8434	45,5

Dane: opracowanie WUP w Białymstoku na podstawie sprawozdań MRPiPS-01 o rynku pracy

Płynność bezrobocia wśród osób bez kwalifikacji zawodowych jest zróżnicowana terytorialnie, najwyższy wskaźnik płynności rynku pracy odnotowano w PUP w Wysokiem Maz. (53,6%), Kolnie (53,3%), Sejnach (52,5%) i Grajewie (52,4%), a więc z jednej strony w powiecie o najlepszej sytuacji na rynku pracy (Wysokie Maz.), a z drugiej - o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego (pozostałe wymienione).

Jak wynika z *badania pracodawców przeprowadzonego w 2017 roku przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku*², jakość zasobów pracy w woj. podlaskim jest niewystarczająca w stosunku do wymagań nowoczesnej gospodarki i jest jednym z czynników ograniczających innowacyjność i rozwój konkurencyjności podlaskich firm. Deficyty dotyczą zarówno kompetencji zawodowych obejmujących wykształcenie formalne w zawodzie, posiadanych uprawnień i certyfikatów, a także umiejętności zawodowych nabytych drogą praktyki zawodowej, jak i kompetencji miękkich, równie ważnych w środowisku pracy. Pracodawcy wskazali deficytowe kompetencje pracowników wspólne dla wszystkich kluczowych branż województwa, zaś w ich opinii najdotkliwymi niedoborami są kompetencje z zakresu „społecznych – w szczególności dotyczące umiejętności budowania relacji, identyfikacji z firmą, pracy zespołowej, współpracy i komunikatywności, i osobistych – w szczególności dotyczące dążenia do rezultatów, elastyczności, myślenia analitycznego, samodzielności, sumienności i rzetelności. Dodatkowo, wskazywano

² Potrzeby pracodawców w zakresie wsparcia w kształceniu ustawicznym w zawodach deficytowych w województwie podlaskim, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2017

również na niedobory w zakresie kompetencji zawodowych, które warunkowane są specyfiką pracy w danej branży i na stanowisku, jednak najczęściej wskazywano na niedostateczną wiedzę zawodową i słabą znajomość języków obcych”.³

Obecnie możliwości uzupełniania bądź zdobywania kwalifikacji zawodowych przez dorosłych jest wiele. Istnieje szeroka oferta szkoleń, możliwości finansowania studiów podyplomowych (w 2016r. sfinansowano 33 osobom⁴) bądź kosztów egzaminów lub licencji (w 2016r. sfinansowano 25 osobom) proponowana przez powiatowe urzędy pracy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, a przez jednostki edukacyjne i instytucje szkoleniowe - również osobom pracującym. Także pracodawcy mogą uzyskać wsparcie w zakresie kwalifikacji deficytowych swoich pracowników przy wykorzystaniu środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (w 2016r. skorzystało 190 pracodawców i 4789 pracowników) czy za pośrednictwem Podmiotowego Systemu Finansowania usług rozwojowych.

Opracowanie:

***Wydział Badań i Analiz
WUP w Białymstoku,
25.01.2018r.***

³ Tamże, s. 130

⁴ Dane WUP w Białymstoku z zał. 4 do sprawozdania MRPiPS-01 za 2016r. (dane za 2017r. – kwiecień 2018r.)